

Devlopman Bonè Kominikasyon & Sendwòm Down

Boston Children's Hospital
Down Syndrome Program

Devlopman Bonè Kominikasyon & Sendwòm Down

Entèvansyon bonè nan domèn devlopman ak edikasyon, ansanm ak yon anviwònman lakay ki rich ak afeksyon, ede ankouraje devlopman pozitif pou timoun ki gen sendwòm Down. Devlopman pale ak lang ka reprezante yon defi patikilye pou anpil moun ki gen sendwòm Down. Anpil fanmi anvi aprann fason yo ka sipòte pitit yo nan devlopman ladrès kominikasyon ak entèraksyon sosyal. Yon ekip patològ nan lang ak pale nan Pwogram Sendwòm Down nan Boston Children's Hospital te kreye gid sa a pou ede ak devlopman bonè nan kominikasyon pou timoun ki gen Sendwòm Down. Li ranpli ak estrateji pratik, ide, aktivite ak resous pou ede fanmi ankouraje devlopman pale ak lang nan timoun piti ki gen sendwòm Down. Nou fyè bay gid sa a pou ede fanmi yo pandan vwayaj sa a.

— *Doktè Nicole Baumer*

Kisa kominikasyon, lang ak pale ye?

Pou fè li senp, kominikasyon se fason nou voye ak resevwa mesaj. Kominikasyon ka gen ladan li pale, jès, langaj kò, siy manyèl, foto/oswa senbòl, ak ekspresyon figi. Lang se fason nou pataje panse, santiman, ak bezwen youn ak lòt. Pale se fòm kominikasyon nou fè ak bouch (sa vle di, mo mo pale). Pwodiksyon pale se yon pwosesis konplèks ki mande anpil pati nan kò a. Sistèm sa yo genyen ladan yo poumon pou soutni respirasyon, kòd vokal pou pwodwi son, gwosè ak fòm pasaj lè a, epi kowòdinasyon misk nan lang ak bouch pou fè mo ak son ki klè epi distenk.

Kisa mwen ta dwe atann konsènan devlopman pale ak lang pitit mwen an?

Ladrès pale ak lang varye anpil sòti youn rive lòt pami timoun ki gen sendwòm Down. An jeneral, devlopman ladrès pale ak lang pitit ki gen sendwòm Down an anreta lè nou konpare ak timoun ki devlope natirèlman. Anpil timoun ki gen sendwòm Down devlope ladrès ki pa vèbal, tankou jès ak siy manyèl, anvan yo devlope ladrès pou kominike ak pawòl.

Lè devlopman lang ap pwogrese, timoun ki gen sendwòm Down souvan pi alèz pou aprann nouvo mo (vokabilè) pase pou aprann kijan pou mete mo yo ansanm pou fè fraz (sentaks).

Poukisa pitit mwen an pran reta nan pale ak lang?

Gen divès pwoblèm ki ka afekte devlopman pale ak lang lakay timoun ki gen sendwòm Down:

- 1) Devlopman mantal
- 2) Pwoblèm tande lakay kèk timoun
- 3) Diminisyon nan fòs, ton ak kowòdinasyon nan misk bouch ak gòj

Ki ladrès timoun bezwen anvan yo kòmanse pale?

Gen ladrès prelangwistik ki devlope an premye pou ede timoun aprann pale. Tout timoun dwe devlope kèk ladrès yo rele “ladrès prelangwistik” anvan yo kòmanse pale. Ladrès sa yo ap parèt nan lis ki pi ba a. Gen kèk ladan yo ki devlope nan premye mwa yo, epi gen lòt ki pran plis tan pou devlope pandan plizyè ane.

- Kapasite pou imite son
- Atansyon vizyèl (gade moun k ap pale, gade objè)
- Ladrès oditwa (kout lang, mizik, elatriye, pou pi plis tan chak fwa)
- Ladrès mantal (konprann relasyon kòz-ak-efè, ak pèmanans objè)
- Ladrès sosyal (pataje pa yo, tankou peek-a-boo oswa jwe woule yon boul youn bay lòt)
- Ladrès pou jwe (jwe ak jwèt nan yon fason ki gen sans)

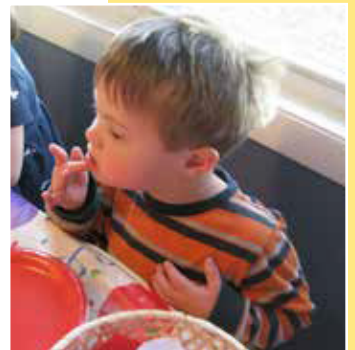
Apwòch Kominikasyon Total

Apwòch kominikasyon total la enplike itilize tout mwayen ki disponib pou kominike, tankou pale, lang siy, jès, foto, ak/oswa aparèy ki ede pwodui son (tankou yon bouton yon timoun ka peze pou jwe yon ti anrejistremant). Objektif kominikasyon total la se sèvi ak yon apwòch plizyè sans (tankou vizyèl, oditif, manyen, elatriye) pou ankouraje kominikasyon. An reyaltite, anpil timoun ki gen sendwòm Down trete enfòmasyon pi byen lè yo ka wè li (pwosesis vizyèl), pase lè yo dwe tande li (pwosesis oditif). Se poutèt sa, apwòch kominikasyon total la gen anpil enpòtans.

Lè timoun ki gen sendwòm Down kòmanse di premye mo a varye anpil — li kapab sòti ant 1 ane rive 5 ane laj. Timoun ki gen sendwòm Down souvan aprann sèvi ak siy oswa foto pou kominike pi bonè — pafwa dèske 10 a 12 mwa — anvan ladrès pale yo devlope.

Fason ou ka sipòte pitit ou ak apwòch kominikasyon total la:

- Bay pitit ou plis sipò vizyèl lè ou montre objè oswa foto pandan w ap pale oswa eksplike.
- Sèvi ak lang siy pou mo senp pandan w ap di yo. Sèvi ak lang siy ansanm ak pale montre ke sa ka ogmante konpreyansyon epi bay timoun lan yon lòt mwayen pou eksprime tèt li.
 - » Anseye pitit ou siy pou mo ki enpòtan nan aktivite chak jou li (manje, benyen, jwe, elatriye).
 - » Anseye siy pou objè komen, moun ak aksyon (tankou krakè, manman, manje), paske sa ede timoun devlope vokabilè yo.

» Eseye pa sèvi twòp ak siy tankou “plis” ak “fini” ki pa fè referans ak objè espesifik. Youn nan objektif lè w sèvi ak siy se ede timoun aprann eksprime bezwen yo ak sa yo renmen. Yo reyalize sa atravè aprantisaj mo ki fè referans ak objè, aksyon, oswa moun espesifik. Lè pitit ou metrize siy “plis,” ankouraje li pou l mete li ansanm ak yon bagay espesifik (“Ou vle plis? Plis ki sa? Krakè? Montre mwen plis krakè.”)

Ki benefis yon apwòch kominikasyon total?

Sèvi ak plizyè mwayen kominikasyon ap ede pitit ou kòmanse kominike pi bonè pase si li sèlman itilize pale. Sa ap ede evite fristrasyon, anseye pitit ou kòmanse kominike, epi sipòte devlopman jeneral lang li.

Èske sèvi ak apwòch kominikasyon total ka ralanti devlopman pale pitit mwen an?

Anpil etid te fèt pou reponn kesyon sa a. Rezilta plizyè etid montre ke apwòch kominikasyon total pa fè devlopman pale vin pi dousman. An reyalitye, pifò etid montre ke apwòch kominikasyon total ede timoun pale plis.

Aktivite pou ankouraje devlopman pale ak lang lakay

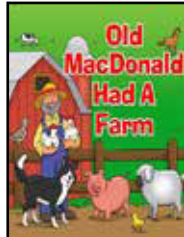
Fason ou entèaji

- **Kreye yon anviwònman ki rich an lang lakay.** Pale ak pitit ou pandan jounen an, pandan aktivite abityèl tankou lè benyen ak lè li ap manje. Itilize yon lang senp pou di pitit ou sa k ap pasenan anviwònman an. Sèvi ak lang siy pou mete aksan sou mo kle yo.
- Jwe jwèt ki pèmèt entèraksyon fas-a-fas ak bon kominikasyon. Sa ka enkli jwèt tankou peek-a-boo, bat men chante (“pat-a-cake”), bul, chatouy ak jwe ak glas.
- Fè kòmantè sou son ou tande nan anviwònman ou (tankou sonèt la, glas k ap frape nan vè, chen k ap jape, elatriye) pou ogmante konsyans oditif pitit ou.
- Reaji **rapid epi pa bay twòp lòd**:
 - » **Swiv direksyon pitit ou!**
 - » **Elaji** sa pitit ou kòmanse a avèk kòmantè ak kesyon (egzanp: “Wi! Sa se yon chen! Ou te wè chen an! Èske se yon gwo chen? Wow! Se yon gwo chen plen plim!”)
- **Reponn ak ankourajman** pou tout tantativ pitit ou fè pou kominike (“Oh! Ou fè siy plis! Plis ki sa? Èske ou vle jwe boul ankò?”)
 - » Lang se plis pase mo nou di. Lè w ap anseye yon mo oubyen yon konsèp, ede timoun konprann sans li pandan w ap itilize jwèt, mizik oswa aktivite milti-sansoryèl.
 - » **Fè lang lan vin reyèl ak konkrè pou** timoun nan. Pou egzanp, si w ap anseye mo “gwo,” ou ta ka di: “Ann fè yon gwo pil blòk!” Lonje dwèt sou yon gwo bilding.
 - » **Bay anpil modèl.** Timoun bezwen wè bagay yo repete anpil fwa pou yo ka aprann.

Mizik

- Sèvi ak mizik ak chante pou ede timoun devlope lang ak pale.
- Chante fas-a-fas ak pitit ou pou li ka wè ekspresyon figi ou ak mouvman bouch ou fè lè w ap di mo yo. Li kapab itil epi amizan si ou egzajere ekspresyon figi ou.
- Lè w ap chante chante timoun yo deja konnen, ankouraje pitit ou pou li ajoute mo, jès, ak efè son.

- **Fè yon** ti poz pou pitit ou ka pran tou pa li.
- Chante chante yo dousman pou **pitit** ou ka patisipe epi tandè pawòl yo pi byen.
- Fè mo enpòtan yo plis sòti lè w ogmante vwa w yon ti jan oswa w mete plis ekspresyon.
- Sèvi ak **aksyon ak jès**.
- Fè chante vin yon pati nan woutin chak jou ou.
- Ankouraje pitit ou **fè chwa sou kèlkeswa** chante li vle chante.

Jwe

- Angaje pitit ou nan **jwèt kòz-ak-efè**. Jwèt ki ede devlope jwèt kòz-ak-efè gen ladan jwèt pop-up ak jwèt ki jwe mizik oswa limen lè ou peze yon bouton.
- Ankouraje **timoun lan** sèvi ak objè fonksyonèl pandan jwèt, tankou mete telefòn nan zòrèy li oswa pase peny nan cheve li.
- Jwe **jwèt antisipasyon** tankou "Pare, Mete, Ale!", "1-2-3, Sote!" pou ede pitit ou reponn pi byen lè l tandè lang.
- Jwe jwèt ki **ankouraje timoun imite mouvman ak mo ou di**. Kòmanse pa imite aksyon pitit ou pou w ka ankouraje li imite ou tou (tankou bat men, leve men, oswa tranble yon jwèt). Pase piti piti nan plis imitasyon vèbal. Okòmansman, ankouraje timoun lan imite son, epi piti piti elaji ak nouvo son.
- Sèvi ak **jwèt fè-semblan** pou ede timoun devlope plis langaj. Se pou ou pi plis tankou yon patnè pou jwe olye de yon pwofesè oswa yon chèf.
 - » Lè ou ak pitit ou ap jwe jwèt fè-semblan, **rakonte sa n ap fè epi ankouraje pitit** ou rakonte tou. Pa egzanp, si w ap jwe ak yon poupe, ou ka di: "Ti bebe grangou. Lè pou manje! Ti bebe grangou! Men yon biskwit."
 - » Ankouraje **pitit ou** explore plis fason pou jwe lè w montre lòt ide pou jwe ak jwèt. Pa egzanp, si w ap jwe fè-semblan nan kwizin nan, ou ka fè pitit ou sèvi manje pou bèt pelich yo epi fè yo fè kòm si y ap pale youn ak lòt.
 - » Devlope ladrès lang lan atravè **jwèt wòl**. Jwe tankou nan kay, lopital oswa magazen, epi sèvi ak dyalòg, objè, ak rad pou mete. Fè menm bagay la ak kay poupe a, sèvi ak akseswa li yo, jwe senaryo, epi fè poupe yo pale.

» **Jwèt ou ka itilize pou jwèt fè-semban** yo se:

- poupe ak akseswa
- bèt oswa figi pelich ki sòti nan emisyon televizyon timoun abitye
- atik kwizin oswa manje jwèt
- ban travay ak bwat zouti
- otobis lekòl ak lòt machin
- kay fèm ak bèt fèm
- kay poupe oswa ti garaj jwèt
- twous netwayaj pou kay
- telefòn jwèt
- twous doktè

- Jwe jwèt **“suiv direksyon”** tankou “Simon di.” Bay pitit ou chans pou li bay ak swiv direksyon ki gen ladan konsèp sou pozisyon, gwosè, ak kantite (tankou “tout”). Ogmante longè ak konpleksite enstriksyon yo jan pitit ou devlope kapasite.

» Pran ti boul la.

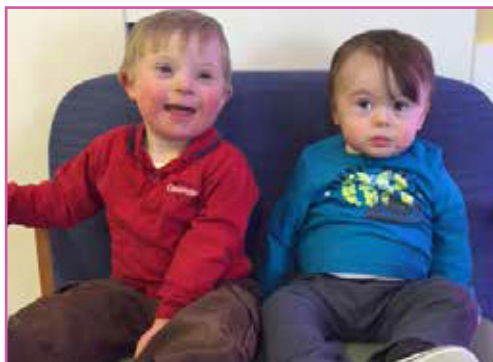
» Kache dèyè gwo chèz ble a.

» Premye mete 2 boul anba chèz la, apre sa mete tout machin yo dèyè sofa a.

- Patisipe nan **aktivite sou tab** tankou peze, fè desen, jwe ak Play-Doh, oswa jwèt tablo. Ankouraje pitit ou konsantre sou aktivite a epi rete chita jiskaske li fini. Kòmanse ak tan kout. Aktivite sou tab yo bay bon opòtinite pou devlope ladrès lang ak konpreyansyon konsèp.

Liv

- Li **liv ki senp ak kolore**. Ankouraje pitit ou chwazi yon liv, ede kenbe li, epi vire paj yo. Lè pitit ou abitye ak yon liv li renmen anpil, fè yon poz pou w wè si li ap fini fraz la ak yon jès, yon son, yon mo, oswa yon fraz. Sèvi ak yon vwa anime ak ekspresyon figi pou ede pitit ou kenbe atansyon ak enterè nan liv la. Ankouraje pitit ou lonje dwèt sou foto yo epi di kisa li wè.
- **Swiv lidè pitit ou pandan n ap li liv ansanm:**
 - » Obsève sa pitit ou ap fè ak liv la.
 - » Tann jiskaske pitit ou fini ak paj la anvan nou kontinye.
 - » Koute pawòl li oswa son li yo ak atansyon.
- **Li istwa ki fasil pou swiv.** Elaji istwa a plis pase sa ki ekri sou paj la lè w bay plis detay sou foto yo (pa egzanp: “Oh, gade zwazo sa a!”) Li se yon ti zwazo ble. Li gen zèl, plim, ak yon bèk. Ankouraje pitit ou idantifye foto yo epi di ki sa yo ye.

Sèvi ak foto pou montre epi pale!

Pran foto jwèt, manje ak lòt bagay pitit ou renmen ki nan anviwònman li.

Manman

Papa

Souple

Mèsi

Lonje dwèt sou foto yo pandan w ap pale oswa montre objè yo pou ede pitit ou konprann sa senbòl yo vle di. Kite pitit ou fè chwa aktivite yo lè li montre foto yo. Ou ka tou chèche imaj manje oswa jwèt pitit ou renmen sou Entènèt.

Lòt lide:

- Mete etikèt ak foto sou bwat jwèt ak kabinèt yo.
- Mete foto manje sou frijidè ak Velcro pou pitit ou ka retire youn pou mande sa li vle manje.
- Montre 2 foto pou bay pitit ou chwa ant aktivite (egzanp: "Ou vle jwe ak boul oswa ak machin ou?")
- Fè yon ti liv ak foto aktivite chak jou ak objè pitit ou ka itilize pou fè chwa oswa pale sou sa li fè nan jounen an.
- Fè yon orè vizyèl pou woutin chak jou (egzanp: leve, ale twalèt, abiye, manje maten, bwose dan, jwe).
- Fè yon ti liv pou eksplike yon avanti k ap vini (tankou ale an vakans oswa al lakay doktè). Lè w montre foto davans epi pale sou plan an, sa ka ede prepare pitit ou pou nouvo eksperyans. Lide pou w itilize yon istwa pou prepare yon timoun konsa, pafwa yo rele sa "yon istwa sosyal."

Pou plis Enfòmasyon:

Angela Lombardo

857.218.4329

angela.lombardo@childrens.harvard.edu

childrenshospital.org/downsyndrome

www.facebook.com/bostondsp

Resous pou Paran ak Pwofesyonèl

KOMINIKASYON

- **Ladrès kominikasyon bonè lakay timoun ki gen Sendwòm Down: Yon gid pou Paran ak Pwofesyonèl**, Libby Kumin, Ph.D, Woodbine House Press 2003
- **Jwe pou pale: Yon gid pratik pou ede timoun ki pale an reta rantre nan konvèsasyon an**, James MacDonald Ph.D. ak Pam Stoika Ph.D., Kido Pibliye 2007 (Li pa espesyalman sou Sendwòm Down, men se yon liv fasil pou li, epi li se yon bon resous pou devlopman langaj lakay timoun piti)
- **Hanen Program (www.hanen.org)**
Sit entènèt sa a bay enfòmasyon sou liv itil tankou *Li Pran De pou Pale* ak *Ou Fè Diferans Lan*. Liv sa yo pa espesyalman pou devlopman langaj lakay timoun ki gen Sendwòm Down, men se bon resous pratik.
- **Gade ak Aprann (www.seeandlearn.org)**
Se yon seri aktivite ki fèt pou ankouraje devlopman lang, lekti ak kapasite mantal lakay timoun ki gen Sendwòm Down, atravè itilizasyon imaj.

JWE

- **Nouvo Langaj Jwèt yo: Anseye ladrès kominikasyon bay timoun ki gen bezwen espesyal:** Sue Schwartz, Ph.D. ak Joan E. Heller Miller, Ed.M., Woodbine House Publishing 1996.
- **Aktivite jwe kreyatif pou timoun ki gen andikap: Yon liv resous pou pwofesè ak paran**, Lisa Rappaport Morris ak Linda Schulz, Human Kinetics Press, 1989.

RESOUS SOU ENTÈNÈT POU SIY AK IMAJ

- **www.signingsavvy.com**
Sitwèb sa gen yon diksyonè videyo pou lang siy.
- **www.seeandlearn.org**
Down Syndrome Education International devlope zouti ki baze sou rechèch pou anseye ladrès pale ak lang. Ou ka achte zouti sa yo dirèkteman sou sit entènèt yo.
- **www.visualaidesforlearning.com**
- **<http://carolgraysocialstories.com>**

Rebecca McCarthy se yon patològ pale ak lang k ap travay nan Pwogram Kominikasyon Ogmantatif (ACP) nan Lopital Timoun Boston. Rebecca espesyalize nan estrateji ak zouti kominikasyon ogmantatif pou divès kalite bezwen kominikasyon. Espesyalite klinik li yo gen ladan timoun ak granmoun ki gen sendwòm Down, paralizi serebral, ansanm ak lòt bezwen konplèks pou kominikasyon.

Katherine Engstler se yon patològ pale ak lang ki travay nan Lopital Timoun Boston. Li espesyalize nan dyagnostik ak tretman maladi manje ak vale lakay timoun, devlopman bonè langaj pou timoun ki gen sendwòm Down, epi maladi ki afekte rézonans lan. Li travay nan plizyè klinik espesyalize, tankou Pwogram Sendwòm Down lan.

Michelle Skeldon se yon patològ pale ak lang nan Lopital Timoun Boston. Li espesyalize nan evalyasyon ak tretman timoun ki gen difikilte pou manje ak vale. Michelle travay nan plizyè klinik espesyalize nan lopital la, tankou Pwogram Sendwòm Down, Pwogram Kwasans ak Nitrisyon, yon klinik ki espesyalize nan evalyasyon ak tretman timoun ki gen difikilte pou pran pwa ak manje.

Dokiman sa a te modifiye ak revize pa Dr. Emily Jean Davidson ak Dr. Nicole Baumer.

Pwogram Sendwòm Down lan rekonesan pou finansman ak sipò Pwogram Lidèchip ak Edikasyon sou Andikap Neurodevlopmantral (LEND), yon pwogram Enstiti pou Enklizyon Kominotè nan Lopital Timoun Boston, ki te kontribye nan pwodiksyon ti liv sa a.

